

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASINING XALQARO HUQUQ
NORMALARINI YARATISHDAGI ISHTIROKI

Yoqubjonov Yusufjon Zaribjon o'g'li

*Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti
siyosatshunoslik yo‘nalishi 3- bosqich talabasi*

Annotatsiya: *Maqolada xalqaru huquq, xalqaro huquq normalariga tushincha berilgan bo‘lib, hamda O‘zbekiston Respublikasining xalqaro huquq normalarini yaratishdagi ishtiroki birinchi Prezidentimiz Islom Karimov nutqlari xalqaro huquq to‘grisida bildirgan fikrlari va Muhtaram Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning Jeneva shahrida so‘zlagan nutqlari bergan taklif va rejalari hamda Oliy majlis inson huquqlari raisi Akmal Saidovning ham fikr va mulohazalari yoritilgan.*

Kalit so‘zlar:

УЧАСТИЕ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН В СОЗДАНИИ
МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВЫХ НОРМ

Абстрактный: *В статье представлены понимание международного права и норм международного права, а также участие Республики Узбекистан в создании норм международного права, взгляды, высказанные первым Президентом Узбекистана Исламом Каримовым на международное право, и также были освещены предложения и планы уважаемого Президента Шавката Мирзиёева в его выступлении в Женеве, взгляды и мнения председателя Олий Мажлиса по правам человека Акмаля Саидова.*

Ключевые слова: *международное право, норма, конвенция, международные организации, императив, регион, универсальный*

PARTICIPATION OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN IN THE
CREATION OF INTERNATIONAL LAW NORMS

Abstract: *The article provides an understanding of international law and norms of international law, as well as the participation of the Republic of Uzbekistan in the creation of norms of international law, the views expressed by the first President of Uzbekistan Islam Karimov on international law, and the proposals and plans of the Honorable President Shavkat Mirziyoyev in his*

speech in Geneva. and the views and opinions of the human rights chairman of the Oliy Majlis, Akmal Saidov, were also covered.

Key words: *international law, norm, convention, international organizations, imperative, region, universal*

Mamlakatimiz birinchi Prezidenti Islom Karimov O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasi va Senatining qo‘shma majlisida «Mamlakatimizda demokratik islohotlarni yanada chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish konsepsiyasi» yuzasidan qilgan ma‘ruzasida shunday degan edi: «Mamlakatimizni demokratik yangilashning bugungi bosqichdagi eng muhim yo‘nalishlaridan biri bu – qonun ustuvorligi va qonuniylikni mustahkamlash, shaxs huquqi va manfaatlarini ishonchli himoya qilishga qaratilgan sud-huquq tizimini izchil demokratlashtirish va liberallashtirishdan iboratdir. Bir so‘z bilan aytganda, yurtimizda huquqiy davlat asoslarini yanada takomillashtirish va aholining huquqiy ongi va madaniyatini yuksaltirish biz uchun hal qiluvchi vazifa bo‘lib qolmoqda¹. XXI asr insoniyat jamiyati hayotining baynalminallashuvidek tarixiy qonuniyatning kuchayish harakati bilan ajralib turadi. Davlat chegaralarining mavjudligi va har xilligiga qaramay, yagona xalqaro jamiyatda mamlakatlarning o‘zaro aloqalari o‘sib bormoqda. Xalqaro munosabatlar nafaqat davlatlar hayotiga, balki har bir alohida odamga ham katta ta‘sir ko‘rsatmoqda. Xalqaro munosabatlar tizimi huquqning muayyan sohasi xalqaro huquq bilan tartibga solinadi. U ko‘p yoki oz darajada davlatlarning, jismoniy va yuridik shaxslarning turli-tuman aloqalariga ta‘sir qiladi. Xalqaro huquqning milliy huquq va davlat ichki hayotiga ham ta‘siri kuchaymoqda. Shu bois, xalqaro huquqni bilish nafaqat xalqaro munosabatlar bilan bevosita shug‘ullanuvchi mutaxassislar, balki jahon siyosati va iqtisodiyotida, tadbirkorlikda yo‘l topish, oddiy fuqarolar va sayyohlar uchun ham ancha ahamiyatli bo‘lib bormoqda. Xalqaro huquq normalari asta-sekin milliy huquqiy tizimning bir qismiga aylanib bormoqda, uning asoslarini bilish jismoniy va yuridik shaxslarning o‘z huquqlarini mamlakat ichida himoya qilishlari uchun zarurdir. Afsuski, xalqaro huquqiy bilimlar darajasi nihoyatda past. Turli davlatlarning huquqni amalga oshiruvchi organlari milliy huquqiy tizimda xalqaro normalarning yangi vazifasiga tayyor emasligini alohida ta‘kidlash lozim. Xalqaro huquqiy sohada tayyorgarlikning past darajadaliği aksariyat mamlakatlarning yuristlari uchun xosdir. O‘zbekistonda ham bu muammo dolzarb bo‘lib turibdi. Yuridik oliy o‘quv yurtlarida xalqaro huquq kursi asosan umumiy ta‘lim sifatida o‘qitilar edi. Boshqa yuridik fanlar o‘qitilayotganda, muayyan huquq

sohasining xalqaro huquq bilan bogʻliqligi amalda eʼtiborga olinmas edi. Shuning uchun milliy huquqning xalqaro huquq bilan oʻzaro aloqasi masalalarini yorituvchi oʻquv adabiyotlarini tayyorlash hozir juda muhim hisoblanadi. Shu bilan birga, asosiy eʼtiborni amaliyotchi yuristlar uchun katta ahamiyatga ega boʻlgan, masalan, xalqaro iqtisodiy huquq, xalqaro jinoyat huquqi va boshqa xalqaro huquq sohalariga qaratish maqsadga muvofiqdir. Barcha yuristlarni juda murakkab, koʻp sohali tizimga aylangan xalqaro huquq boʻyicha mutaxassisga aylantirish masalasini qoʻyish xayoliy boʻlib qolardi. Bugun hatto xalqaro yurist ham xalqaro huquqning hamma sohasi boʻyicha mutaxassis boʻla olmaydi. Shuning uchun bizning vazifamiz shundan iboratki, milliy huquq sohasi mutaxassislariga muayyan masalalarni hal qilishga imkon beradigan tegishli manbalarni topishda va boshqalarda xalqaro huquq asoslarini bilishlari uchun koʻmaklashishdir. Shuningdek, taʼkidlash zarurki, hatto xalqaro huquqning alohida sohasini mufassal bilish ham, nazariy jihatdan asossiz boʻlib, uni toʻgʻri tushunishni kafolatlamaydi. Shu bois, ushbu maʼruzalar kursida muayyan sohada yoʻl topish uchun zarur boʻlgan umumiy va maxsus qismlariga alohida eʼtibor berilgan. Xalqaro huquqning oʻziga xos tabiatini bilib olgach, uning u yoki bu sohasini qiyinchiliksiz oʻzlashtirish, umumiy prinsiplar bilan sohaga oid normalarning oʻzaro aloqasini hisobga olish, yangi hodisalarda yoʻl topish mumkin. Koʻp yillar davomida «Xalqaro huquq» kursi umumiy taʼlim xususiyatiga ega boʻlib, ichki huquq doirasida band boʻlgan amaliyotchi yuristlar faoliyatiga toʻgʻridan toʻgʻri bogʻliq emas edi. Endilikda xalqaro huquq har qanday ixtisoslikdagi yurist uchun alohida ahamiyatga ega. Shuning uchun xalqaro huquqqa amaliy nuqtai nazardan qarash, uni oʻrganish va oʻqitish tobora katta ahamiyatga ega boʻlmoqda. Nafaqat xalqaro yurist, balki konstitutsiyaviy, maʼmuriy, fuqarolik, jinoiy, oilaviy va boshqa ichki davlat huquqi sohalarida ishlovchilarning ehtiyojini ham hisobga olish zarur. Xalqaro huquqqa faqat kasbiy nuqtai nazardan qarash notoʻgʻri boʻlgan boʻlardir. Xalqaro huquq – koʻp asrlik baynalminal aloqaviy tajribani gavdalantiruvchi, insoniyatning umumiy madaniy merosining, umuminsoniy madaniyatning muhim elementidir. U baynalminal ong rivojiga, odamlarni barcha millatlarga hurmat ruhida tarbiyalashga koʻmaklashadi. Shu yoʻnalishda xalqaro huquqiy madaniyat milliy va etnik ziddiyatlarni bartaraf etishda katta ahamiyat kasb etadi. Xalqaro huquqni oʻrganish shu qadar dolzarb boʻlmoqdaki, bunga BMT ham eʼtibor bermoqda. Xalqaro huquqni oʻrganish va oʻqitishni ragʻbatlantirish, uning ahamiyatini tushunishga koʻmaklashish hamda xalqaro huquqiy bilimlar koʻlamini kengaytirish, BMTning xalqaro huquq oʻn yilligining (1990–1999) asosiy

masalalaridan biridir. Xalqaro huquqiy bilimlarni o‘rganish va tarqatish, o‘qitishda yordam ko‘rsatish bo‘yicha BMTning Dasturi qabul qilingan. Ushbu ma‘ruzaning yozilishida xalqaro tashkilotlar va aksariyat davlatlar amaliyotidagi dastlabki manbalardan foydalanilgan. Xalqaro huquqiy normalar talqinida muhim bo‘lgan BMTning Xalqaro sudi qarorlariga alohida e‘tibor berilgan. Albatta, ko‘p hollarda O‘zbekiston Respublikasining amaliyoti hisobga olingan. Xorijiy mamlakat olimlarining eng yangi asarlaridan foydalanilgan.

Xalqaro huquq normalari - bu davlatlar va boshqa subyektlarning faoliyati munosabatlarining umummajburiy qoidalari hisoblanadi. Xalqaro huquqiy normalarning o‘ziga xos xususiyati va tizimi uning tuzilishiga bog‘liq. ko‘pgina normalar faqat dispozitsiyadan iborat, sanksiyalar esa tizim asosida belgilanadi. Konkret sanksiya normalari qonun buzish holatlarida alohida shartnomalarda mustahkamlanadi.³

Malcolm D.Evans fikriga ko‘ra, an‘anaviy xalqaro huquqqa asosan ikki turdagi xalqaro huquqiy manbalar mavjud. Bular xalqaro huquqning moddiy va rasmiy manbalaridir. Moddiy manba qoidalar aks etadigan hujjat hisoblanadi. Bularga shartnomalar, BMT Bosh Assambleyasining rezolyutsiyalari, Birlashgan Millatlar Xalqaro huquq komissiyasining takliflari va boshqa shu kabi hujjatlar kiritilishi mumkin. Xalqaro huquqning rasmiy manbasi esa davlatlar tomonidan huquqiy norma sifatida tan olingan qoidalar hisoblanadi. Xususan, Xalqaro Sud

Statutining 38-moddasida aks etgan manbalar rasmiy manbalarga misol bo‘la oladi. Xalqaro huquq normalari, avvalo, xalqaro huquq subyektlarining roziligi bilan yaratiladi. Rozilikni izhor etish shakli huquqni yaratish jarayoni kabi turlicha bo‘lishi mumkin. Rozilik berish tinch kelishuv tarzida bo‘lishi mumkin.

«O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev kuni Jeneva shahrida o‘z ishini boshlagan BMT Inson huquqlari bo‘yicha kengashi 46-sessiyasining Yuqori darajadagi segmentida so‘zlagan nutqida biz so‘nggi yillar davomida Kengashga a‘zo bo‘lish uchun butun mas‘uliyatni anglagan holda intilib kelganimizni alohida ta‘kidladi. Davlatimiz rahbari qayd etganidek, "Demokratik islohotlarimiz yangi O‘zbekistonni bunyod etishga qaratilgan bo‘lib, bu o‘zgarishlar ortga qaytmaydigan tus oldi". O‘zbekiston ilk bor BMT Inson huquqlari bo‘yicha kengashining a‘zosi sifatida 2021 yil 1 yanvardan o‘z vazifalarini bajarishga kirishdi. An‘anaga ko‘ra, BMT Inson huquqlari bo‘yicha

³ Международное право. Учебник для вузов. Ответственные редакторы — проф. Г. В. Игнатенко и проф. О.И. Тиунов. - М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА. - М., 1999. - С. 10

kengashining bahorgi sessiyasi doirasida 22-24 fevral kunlari Jeneva shahrida bo'lib o'tayotgan Yuqori darajadagi segment ishida Prezidentimiz Kengashga a'zo davlat rahbari sifatida birinchi marta ishtirok etdi va so'zga chiqdi. Segment majlisidan ko'zlangan maqsad – dunyo mamlakatlarida inson huquqlarini himoya qilish, shuningdek ushbu sohada xalqaro hamkorlikni rivojlantirish hamda BMT Inson huquqlari bo'yicha kengashi mexanizmlari va tartib-taomillarini mustahkamlashning dolzarb masalalarini yuqori siyosiy darajada muhokama qilishdan iborat. Yuqori darajadagi segment Inson huquqlari bo'yicha kengashning yil davomidagi eng asosiy siyosiy tadbiri hisoblanadi. Mazkur Segment BMTga a'zo mamlakatlarning inson huquqlari va erkinliklarini rag'batlantirish hamda himoya qilish masalalari bo'yicha umumiy va o'zaro mutanosib yondashuvlarini ishlab chiqish va kelishib olish mexanizmi sifatida tuzilgan. Koronavirus pandemiyasi munosabati bilan Kengashning navbatdagi yig'ilishi videoanjuman shaklida o'tkazildi. Yig'ilish kun tartibidan inson huquqlariga rioya etilishi va ularni himoya qilish, shu jumladan fuqarolik, siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy huquqlarni ta'minlash bilan bog'liq eng dolzarb masalalar o'rin oldi. Tadbirda BMT Bosh kotibi Antoniu Guterrish, Inson huquqlari bo'yicha Oliy komissar Mishel Bachelet, qariyb 150 mamlakatdan davlat, hukumat rahbarlari, tashqi ishlar vazirlari va inson huquqlari bo'yicha milliy institutlar namoyandalari, bir qator xalqaro va mintaqaviy tashkilotlar rahbarlari ishtirok etdi. O'zbekiston Prezidenti o'z chiqishida mamlakatimizda demokratik o'zgarishlarni yanada chuqurlashtirish va BMT Inson huquqlari bo'yicha kengashi doirasidagi faoliyatimizning ustuvor yo'nalishlari haqida atroflicha to'xtaldi.

Sohadagi yana bir muhim natija: Prezidentimizning 2020-yil 22-iyundagi Farmoniga ko'ra, “Inson huquqlari himoyasi uchun” ko'krak nishoni ta'sis etildi. Ushbu ko'krak nishoni bilan ilk bor inson huquqlari va erkinliklarini himoya qilishdagi xizmati, inson huquqlarini targ'ib qilishdagi faolligi, inson huquqlari sohasidagi ta'lim, yoshlar o'rtasida inson huquqlarini himoya qilish an'alarini rivojlantirishga qo'shgan hissasi, inson huquqlarini himoya qiluvchi tashkilotlarni rivojlantirish va boshqarishdagi salmoqli yutuqlari, inson huquqlari sohasidagi samarali ilmiy faoliyati uchun bir guruh O'zbekiston Respublikasi fuqarolari hamda ikki nafar chet el fuqarosi taqdirlandi. E'tibor bering: har 5 yilda Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi e'lon qilingan kun – 10 dekabrda BMTning Inson huquqlari bo'yicha mukofotini topshirish marosimi bo'lib o'tadi. Ushbu mukofot 1966-yilda Inson huquqlarini himoya qilishga ulkan hissa qo'shgan insonlarni taqdirlash uchun tashkil etilgan. Endilikda O'zbekiston ham inson huquqlari

bo'yicha o'z mukofotini ta'sis etdi. 2020-yildan e'tiboran har yili 10 dekabr – Xalqaro inson huquqlari kunida “Inson huquqlari himoyasi uchun” ko'krak nishoni sovrindorlari tantanali ravishda taqdirlab boriladi. Shu tariqa mamlakatimizda fuqarolarning huquq va erkinliklarini ta'minlash hamda inson huquqlari bo'yicha xalqaro standartlarni milliy qonunchilik va huquqni qo'llash amaliyotida amalga oshirish xalq uchun farovon va munosib turmush sharoitini yaratishga yo'naltirilgan demokratik islohotlarning asosiy mezoniga aylandi. Bugungi kunda inson huquqlari va erkinliklari sohasida O'zbekiston tomonidan ratifikatsiya qilingan 80 dan ortiq xalqaro hujjatdagi normalar milliy qonunchilikda o'z ifodasini topmoqda. Bularning barchasi, shubhasiz, inson huquqlari sohasida uzoq muddatli strategiyaning qabul qilinishi tufayli ushbu sohada davlat siyosati samarali amalga oshirilayotganidan dalolat beradi. Bu, o'z navbatida, jamiyatimizda inson huquqlari va erkinliklariga hurmat munosabati shakllanishiga, mamlakatimizning xalqaro maydondagi obro'si yanada mustahkamlanishiga, shu jumladan, O'zbekiston Respublikasining iqtisodiy va siyosiy-huquqiy reyting hamda indekslardagi mavqei yaxshilanishiga xizmat qilmoqda. O'zbekiston Prezidenti BMT Inson huquqlari bo'yicha kengashi 46-sessiyasidagi chiqishida mamlakatimizda gender siyosati qat'iy davom ettirilishini ta'kidlagani bejiz emas. Bu yil yurtimizda Markaziy Osiyo mamlakatlari yetakchi ayollarining muloqotini tashkil etish, shuningdek xotin-qizlarning mintaqaviy biznes-forumini o'tkazish rejalashtirilgani ham shundan dalolat beradi. Jumladan, o'tgan yili o'tkazilgan Inson huquqlari bo'yicha Samarqand forumida bu konvensiya loyihasi bo'yicha ijobiy fikrlar bildirildi. Xalqaro anjumanda «Yoshlar-2020: global birdamlik, barqaror taraqqiyot va inson huquqlari» nomli Samarqand rezolyutsiyasi qabul qilindi. Hujjatda, jumladan, yoshlar huquqlari – har kim foydalanishi zarur bo'lgan, ammo ayrimlar yoshining kichikligi tufayli bunday imkoniyatdan mahrum etilgan huquqlar ekani qayd etilgan. Samarqand rezolyutsiyasi hozirgi zamon davlatlarining rivojlanishi bilan bog'liq barcha jarayonlarda yoshlarni yanada keng jalab etish zarurligini har tomonlama tasdiqlashga xizmat qiladi. O'zbekiston nafaqat ushbu konvensiya loyihasini tayyorlash tashabbusi bilan chiqdi, balki yoshlar masalasini bugun davlat siyosatining ustuvor yo'nalishi darajasiga ko'tardi. Mamlakatimizda Yoshlar ishlari bo'yicha agentlik tashkil etildi, fondlar tuzildi, navqiron yigit-qizlarning bandligini ta'minlash bo'yicha doimiy chora-tadbirlar amalga oshirib kelinmoqda. Yurtimizda keyingi davrda tuzilgan yoshlar tashkilotlari haqida so'z borgan ekan, O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Inson huquqlari bo'yicha vakili (ombudsman) o'rinbosari – Bola huquqlari bo'yicha vakil lavozimi joriy etilganini ham qayd

etish o‘rinlidir. Prezidentimiz 2020 yil 29 mayda imzolagan «Bola huquqlarini himoya qilish tizimini takomillashtirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida»gi farmon bilan Bola huquqlari bo‘yicha vakilning asosiy vazifalari va faoliyati yo‘nalishlari belgilab berildi Davlatimiz rahbari o‘z nutqida O‘zbekistonda joriy yilning «Yoshlarni qo‘llab-quvvatlash va aholi salomatligini mustahkamlash yili» deb e‘lon qilinganini ma‘lum qilar ekan: birinchidan, BMT shafeligida Yoshlar huquqlari bo‘yicha butunjahon konferensiyasini o‘tkazish; ikkinchidan, BMT Iqtisodiy va ijtimoiy kengashining o‘ninchi forumida Yoshlar huquqlari to‘g‘risidagi konvensiya loyihasini taqdim etish; uchinchidan, BMTning Yoshlar huquqlari bo‘yicha maxsus ma‘ruzachisi institutini ta‘sis etish tashabbuslarini ilgari surdi. Agar hozirgi kunda dunyoda insoniyat tarixida kuzatilmagan darajada ko‘p – 2 milliarddan ziyod yoshlar mavjudligi hisobga olinsa, O‘zbekiston Prezidentining bu g‘oyalari nihoyatda dolzarb va foydali ekanini yaqqol anglash mumkin.

Inson huquqlari sohasidagi ta‘lim nima uchun aynan yoshlarga bunchalik muhim? BMT Inson huquqlari bo‘yicha oliy komissari Boshqarmasi vakili Paulina Tandiononing fikricha, «Inson huquqlari sohasidagi ta‘lim yoshlarning huquq va imkoniyatlarini kengaytirish, ularni rivojlantirish va jamiyat hayotiga jalb etishning kalitidir. U navqiron insonlarga o‘zining faol fuqaro sifatidagi mavqeini anglash, e‘tirof etish va bu bilan bog‘liq vazifalarini ado etish, ya‘ni choralar ko‘rish hamda o‘ziga va boshqalarga tegishli inson huquqlariga amal qilinishiga erishish, shuningdek davlat ishlarida hamda qarorlar qabul qilishga oid demokratik jarayonlarda tegishli tartibda ishtirok etish imkoniyatini taqdim etadi». Yevropa Kengashining Yoshlar ishlari bo‘yicha maslahat kengashi a‘zosi Nika Baxsoliani ta‘kidlashicha, «ta‘lim – adolatsizlikka barham berish usuli bo‘lsa, inson huquqlari sohasidagi ta‘lim – bu sohadagi eng maqbul usuldir». BMT Inson huquqlari bo‘yicha oliy komissari Boshqarmasi maslahatchisi, "ND Consultance" direktori Nordin Drisi e‘tirof etishicha, «O‘zbekistonda bugungi kunda yuz berayotgan ijobiy siyosiy o‘zgarishlar tufayli inson huquqlari sohasidagi ta‘limni rivojlantirish va inson huquqlari sohasida ishonchli bilimlarni egallagan yangi avlod huquqshunoslarini tarbiyalash uchun mustahkam platforma yaratilishi mumkin". Shu o‘rinda o‘tgan yilning noyabr oyidan buyon Inson huquqlari bo‘yicha O‘zbekiston Respublikasi Milliy markazida «Inson qadr-qimmatini – eng oliy qadriyat» maxsus o‘quv moduli mashg‘ulotlari o‘tkazib kelinayotgani haqida muxtasar to‘xtalmoqchimiz. Mazkur o‘quv moduli mamlakatimiz sudlari va huquqni muhofaza qiluvchi organlari rahbar xodimlari uchun mo‘ljallangan. O‘quv kursida barcha sudlar va huquqni muhofaza qiluvchi organlar rahbar

xodimlari ikki bosqichda o'qitilmoqda. Oliy sud, Bosh prokuratura, Adliya, Ichki ishlar va Mudofaa vazirliklari, Milliy gvardiya, Davlat bojxona qo'mitasi, Davlat xavfsizlik xizmati rahbar xodimlari – jami 2 ming 300 dan ziyod tinglovchi maxsus o'quv moduli mashg'ulotlariga jalb etildi. Bundan tashqari, Markaz tomonidan turli yo'nalish va bosqichlardagi ta'lim muassasalari uchun «Inson huquqlari» fani bo'yicha o'quv dasturlari tayyorlangan. O'tgan yil oktabr-dekabr oylarida tashkil etilgan «Raqamli iqtisodiyot, inson huquqlari sohasida ta'lim va tadqiqotlar» mavzusidagi tanlovda 12 nominatsiya bo'yicha qatnashgan 80 ta ishtirokchi orasidan g'oliblar aniqlandi va taqdirlandi. Yettinchi ustuvor yo'nalish: fuqaroligi bo'lmagan shaxslar sonini kamaytirish 1991 yildan 2016 yil dekabrgacha 482 kishi O'zbekiston fuqaroligini olgan bo'lsa, 2016 yil dekabrdan 2020 yilgacha bo'lgan muddatda bunday shaxslar 15 ming nafarni tashkil etdi. Bundan tashqari, 1995 yil 1 yanvarga qadar O'zbekistonda yashab kelgan 50 ming nafar fuqaroligi bo'lmagan shaxs O'zbekiston Respublikasining fuqarosi deb tan olindi. Davlat rahbari Yuqori darajadagi segmentda so'zlagan nutqida: «bu yil yana 20 mingdan ziyod kishi fuqrolikka ega bo'ladi», deb qayd etdi.

Bunday muhim qadamlar Birlashgan Millatlar Tashkilotining fuqaroligi bo'lmagan insonlar sonini kamaytirishga qaratilgan chaqirig'iga munosib javobdir. Prezidentimiz alohida qayd etganidek, «O'zbekiston fuqarolari hamisha o'z davlati va Konstitutsiyasi himoyasida bo'ladi va biz bu tamoyilni bundan buyon ham qat'iy amalga oshiramiz». Shuni ham aytish joizki, hozirgi kunda O'zbekiston fuqaroligiga qabul qilish va fuqarolikdan chiqish mexanizmlari isloh qilinib, arizaga ilova qilinishi lozim hujjatlar soni 2 baravarga qisqartirilgan. O'zbekistonning inson huquqlari sohasidagi yangi tashabbuslari. Biz inson huquqlarini kafolatlash, himoya qilish va rag'batlantirish borasida erishgan natijalarimiz bilan kifoyalanib qolmaymiz Prezidentimiz yuqori darajadagi Segment ishtirokchilari e'tiborini mamlakatimizda nodavlat notijorat tashkilotlari va ommaviy axborot vositalari to'g'risidagi kodekslar ishlab chiqilayotganiga qaratdi. Bu kodekslardan biri – O'zbekistonda fuqarolik jamiyati institutlarini yanada rivojlantirishga, ikkinchisi esa so'z erkinligini har tomonlama qo'llab-quvvatlashga xizmat qilishi lozim. Davlatimiz rahbari ta'biri bilan aytganda, buni biz «qat'iy maqsad qilganmiz». O'zbekiston Prezidenti BMTning Inson huquqlari bo'yicha kengashiga 3 ta taklif bilan chiqdi.

birinchi taklif: Sudyalar kengashlari faoliyatining universal prinsiplarini ishlab chiqish;

ikkinchi taklif: Qiynoqlarga qarshi konvensiyaning Fakultativ protokolini O‘zbekiston tomonidan ratifikatsiya qilish;

uchinchi taklif: mazkur masalalar yuzasidan hamkorlikda ishlash maqsadida BMTning Qiynoqlar masalasi bo‘yicha maxsus ma‘ruzachisini mamlakatimizga taklif etish. Davlatimiz rahbari, shuningdek BMT Inson huquqlari bo‘yicha oliy komissari Mishel Bacheletning yurtimizga tashrifini kutib qolishimizni qayd etdi. «Bu borada mandatga ega bo‘lgan barcha vakillarning O‘zbekistonga tashrif buyurishlari uchun doimiy taklifnoma yuborish haqida qaror qabul qilamiz», dedi Prezidentimiz. Xulosa qilib aytganda, O‘zbekiston inson huquqlari sohasidagi xalqaro majburiyatlariga bundan keyin ham sodiq qoladi. Shu bilan birga, Yurtboshimiz ta’kidlaganidek, «biz inson huquqlari borasida hali ulkan yo‘lning boshida turganimizni yaxshi tushunamiz va xalqaro hamkorlarimizning qo‘llab-quvvatlashiga umid qilamiz».⁴

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1-Xalqaro huquq darsligi - Akmal Saidov

2-Лукашу к ИИ. Международное право. Общая часть. Учебник для студентов юридических факультетов и вузов. - Изд. 3-и доп. - М.: Волтере Клувср, 2005. - С. 25.

3-Международное право. Учебник для вузов. Ответственные редакторы — проф. Г. В. Игнатенко и проф. О.И. Тиунов. - М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА. - М., 1999. - С. 10

4-The Sources of International Law, Hugo. Thirlway. International Law. Malcolm D Evans. -Oxford University Press, 2003.-p . 118-119.

5- “Yangi O‘zbekiston” gazetasi

---

⁴ “Yangi O‘zbekiston” gazetasi

